

впізнання" після слів "предмет, що підлягає упізнанню, пред'являється особі, що упізнає в числі інших однорідних предметів" необхідно доповнити словами: "виняток можуть становити випадки впізнання предметів, виявлених у ході обшуку, що відбувався за участю потерпілого". Законодавчі корективи, на наш погляд, мають бути внесені й до ч. 1 ст. 188 КПК "Протокол обшуку і виїмки". Зокрема, речення: "щодо кожного предмета, який підлягає вилученню, повинно бути зазначено, в якому саме місці і при яких обставинах він був виявлений", має бути доповнено: "а щодо предметів, які були впізнані потерпілим, у протоколі також зазначаються його пояснення про їхні індивідуальні ознаки".

З урахуванням викладеного вважаємо, що висловлені пропозиції допоможуть не тільки правильно визначити роль потерпілого під час проведення обшуку, але й будуть сприяти підвищенню ефективності залучення до процесу доказування предметів, вилучених за його участі, а також створювати умови відновлення порушених злочином майнових прав особи.

Стаття надійшла до редколегії 29.03.2010 р.

УДК 351.777.6:551.579

І.Е. Кутова

**ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ:
АКТУАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА**

У статті обґрунтовується важливість гідрометеорологічної інформації для життєдіяльності держави й суспільства, аргументується необхідність удосконалювання правового регулювання гідрометеорологічної діяльності. Пропонуються внесення доповнень у законодавство й подальші перспективи його розвитку.

Ключові слова: гідрометеорологічна діяльність, гідрометеорологічна інформація, безпека населення.

В статье обосновывается важность гидрометеорологической информации для жизнедеятельности государства и общества, аргументируется необходимость совершенствования правового регулирования гидрометеорологической деятельности. Предлагаются внесение дополнений в законодательство и дальнейшие перспективы его развития.

Ключевые слова: гидрометеорологическая деятельность, гидрометеорологическая информация, безопасность населения.

The article is devoted to the issues of the hydrometeorological information importance for state and society ability to exist. The necessity of perfection of hydrometeorological activity legal regulation is proved. The amendments and additions are proposed to be introducing in legislation, the prospects of feather development of legal base in this sphere are considered.

Key words: *hydrometeorological activity, the hydrometeorological information, safety of the population.*

За даними МНС України, що даються в щорічній Національній доповіді про стан техногенної та природної безпеки в Україні, в 2009 році населення, об'єкти господарювання та територія України, як і в попередні роки, перебували під значним негативним впливом вражаючих чинників природного та техногенного походження, які призводили до виникнення надзвичайних ситуацій і небезпечних подій, загибелі людей на виробництві та в побуті, погіршення умов життєдіяльності населення, забруднення навколишнього середовища, значних економічних збитків. Також у документі зазначалось, що, порівняно з 2008 роком, у 2009 році на території України було зафіксовано більше небезпечних та стихійних гідрометеорологічних явищ, а також випадків різкої зміни погоди, зокрема виникло 2343 небезпечних метеорологічних явищ, 189 стихійних метеоявищ та 63 різких змін погодних умов.

Метою нашої роботи є визначення актуальності й обґрунтування необхідності удосконалення правого регулювання діяльності з виконання спостережень за гідрометеорологічними умовами, геофізичними процесами в атмосфері, аналізу й узагальнення отриманих даних, активних впливів на гідрометеорологічні процеси, забезпечення гідрометеорологічною інформацією, прогнозами і попередженнями про небезпечні та стихійні гідрометеорологічні явища органів державної влади, органів місцевого самоврядування, населення. Також вважаємо за потрібне вироблення відповідних пропозицій і окреслення перспектив розвитку законодавства в сфері гідрометеорологічної діяльності.

Аналіз гідрометеорологічних показників, зібраних як в Україні, так і в світі, визначення тенденції вагомого впливу метеоявищ на ефективність національної економіки та її конкурентноздатність у глобальному масштабі значно актуалізує й підвищує цінність метеорологічної, кліматичної і гідрологічної інформації і прогнозів. Наукова інформація, оцінки і прогнози, отримані на основі регулярного моніторингу навколишнього середовища, важливі для прийняття більш точних рішень і вироблення політики в сфері прийняття нормативно-правових актів, підписання конвенцій і договорів різного рівня, що стосуються різноманітних соціальних проблем.

Насамперед, це зміни клімату й уразливість до них. Для успішної адаптації суспільства необхідно зрозуміти характер зміни метеорологічних, кліматичних і гідрологічних явищ. Роста заклопотаність станом здоров'я людини як у розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються. У зв'язку з цим удосконалені прогнози земної системи повинні допомогти прогнозувати умови, що приводять до можливих спалахів захворювань. Гострою проблемою залишається використання обмежених водних і енергетичних ресурсів; передбачається, що успішна діяльність гідрометеорологічних служб допоможе місцевим органам влади розумно використовувати й розподіляти ці ресурси в прогнозованих метеорологічних і соціальних умовах. У багатьох випадках уряд може одержувати послуги в рамках гідрометеорологічного обслуговування для прийняття рішень, що стосуються принципів споживання й збереження енергії. Використання обґрунтованої гідрометеорологічної інформації неодмінно принесе економічну вигоду транспортній, сільськогосподарській і харчовій галузям.

Безпека водних ресурсів, як і раніше, зостається важливим питанням в усім світі: потреби продовжують рости, тоді як посухи підривають розвиток ресурсів. Своєчасне вирішення цієї проблеми залишається важким, оскільки повноваження в сфері охорони й використання водних ресурсів підпадають під юрисдикцію багатьох відомств і вимагають комплексних переговорних механізмів. Налагоджена робота гідрометеорологічних служб може грати важливу політичну роль у цій галузі, прогножуючи трансграничне перенесення, здійснюючи систематичний моніторинг і передаючи необхідну інформацію.

В цілому значення й необхідність гідрометеорологічної діяльності зумовлена потребою забезпечення конституційного права людини на безпечне для життя й здоров'я довкілля. Тож уряди, заклопотані забезпеченням безпеки громадян, особливо в умовах природних і антропогенних небезпечних явищ, усе частіше будуть звертатися до послуг гідрометеорологічних служб, щоб знизити ці ризики.

Тож питання правого регулювання гідрометеорологічної діяльності мають вирішуватися, виходячи з того, що протидія надзвичайним ситуаціям природного походження, а разом з тим і успішне використання сприятливих погодних умов у сільському та інших галузях господарства, є складною і вкрай важливою справою центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій.

В сфері регулювання гідрометеорологічних відносин називають Закони України "Про гідрометеорологічну діяльність" від 18 лютого 1999 р., "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25 червня 1991 р., "Про поводження з радіоактивними відходами" від 30 червня 1995 р.,

"Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи" від 28 лютого 1991 р., Водним Кодексом України від 6 червня 1995 р. тощо. Україна здійснює міжнародне співробітництво у сфері гідрометеорологічної діяльності, сприяє формуванню й розвитку єдиних міжнародних глобальних і регіональних гідрометеорологічних і пов'язаних з ними геофізичних систем спостережень і обміну інформацією. Тож немале значення для регламентації відносин в цій сфері мають міжнародні документи, ратифіковані Верховною Радою України, серед яких: Всесвітня кліматична програма Всесвітньої метеорологічної організації (1979 р.), Віденська конвенція про охорону озонового шару від 22 березня 1985 р., Рамкова конвенція ООН про зміну клімату від 9 травня 1992 р., Концепція гідрометеорологічної безпеки держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 16 квітня 2004 р. та інші.

Ключовим нормативним актом щодо регулювання відносин в сфері гідрометеорологічної діяльності є Закон України "Про гідрометеорологічну діяльність". Він визначає загальні правові, економічні, соціальні та організаційні засади провадження гідрометеорологічної діяльності в Україні, правовий статус національної гідрометеорологічної служби та її працівників. Цей закон був розроблений на підставі Модельного закону про гідрометеорологічну діяльність (далі – Модельний закон), прийнятого на дев'ятому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД (Постанова № 9-13 від 8 червня 1997 р.). Варто зазначити, що останній більш детально регулює відносини в цій сфері, зокрема, він охоплює питання встановлення загальнообов'язкових законодавчих вимог, що висуваються до гідрометеорологічної діяльності; узгодження національних норм законодавства з міжнародними правовими принципами й нормами в галузі гідрометеорологічної діяльності; створення умов для формування ринкових відносин в області виробництва, збору, обробки, аналізу, збереження й використання (надання, реалізації) інформації про стан навколишнього природного середовища та його забруднення; правове забезпечення погодженого й ефективного функціонування національної гідрометеорологічної системи в міжнародній гідрометеорологічній мережі.

Стаття 2 Модельного закону передбачає, що він є основою для формування національного законодавства в галузі гідрометеорологічної діяльності, як на нашу думку, і в плані визначення кола відносин регулювання й інших принципів положень. Проте, аналіз змісту Закону України "Про гідрометеорологічну діяльність" визначає певне звуження сфери його дії в порівнянні з Модельним законом. Так, перший не передбачає права й обов'язки виробників гідрометеорологічної інформації та її споживачів, чим дуже зменшує значення й можливості цих учасників відносин в сфе-

рі гідрометеорологічної діяльності. Закон України "Про гідрометеорологічну діяльність" також чітко не визначає організаційно-правові підстави й порядок здійснення гідрометеорологічної діяльності недержавними юридичними особами, не розкриває навіть загальних вимог, яким повинні відповідати виробники гідрометеорологічної інформації, не закріплює переліку гідрометеорологічних послуг, які надаються безоплатно тощо.

Частково зазначені питання регулюються підзаконними актами¹. Проте запровадження надійних фінансово-економічних механізмів їх реалізації потребують законодавчої підтримки на урядовому й парламентському рівнях. Спроби вирішення цих питань підзаконними актами без внесення відповідних законопроектів послаблюють позиції України як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках. Не слід забувати про юридичну силу нормативно-правових актів, а також їх стабільність, що впливає з неї. Усталеність розвитку відповідних відносин обумовлена саме законодавчими актами. Як доводить нормотворча практика, підзаконні документи різних рівнів часто мають разовий характер, не спрямовані на тривале регулювання правовідносин, не враховують системних особливостей і загальних принципів здійснення тієї чи іншої діяльності тощо. Закон же є фундаментальним юридичним документом, він служить базою правозастосовної діяльності держорганів, судів, інших суб'єктів правовідносин. Отже, ефективність функціонування гідрометеорологічної галузі цілком залежить від якості, в першу чергу, Закону України "Про гідрометеорологічну діяльність", зокрема, від повноти урегульованості в ньому всіх принципово важливих аспектів гідрометеорологічної діяльності.

На нашу думку, в оновленому Законі України "Про гідрометеорологічну діяльність" мають бути впорядковані питання правового статусу суб'єктів відповідних відносин (виробників і споживачів гідрометеорологічної інформації), їх права та обов'язки, уточнені організаційно-правові підстави й порядок здійснення гідрометеорологічної діяльності недержавними юридичними особами, конкретизовані загальні вимоги, яким повинні відповідати виробники гідрометеорологічної інформації.

Занепокоєння викликає також проблема поінформованості населення про стан навколишнього середовища, зміни клімату, довгоочікувані або на ближчий період, їх вплив на життєдіяльність людини тощо. Режим такої інформації, механізм сповіщення населення, відповідальність за приховування, не доведення гідрометеорологічної інформації до людей, інші дії, які можуть негативно вплинути на стан поінформованості насе-

¹ Напр., Постанова КМУ "Про інформаційні послуги у сфері гідрометеорології" від 2 листопада 1998 р., Постанова КМУ Про Положення про державну систему моніторингу довкілля від 30 березня 1998 р. та інші.

лення в цій сфері, мають бути також передбачені в Законі України "Про гідрометеорологічну діяльність".

Зрозуміло, що зазначені доповнення до чинного Закону стануть лише одним з перших кроків на шляху удосконалення правового регулювання гідрометеорологічної діяльності. Нажаль, існує маса інших проблем в цій сфері, які вимагають прийняття політичних і економічних рішень. Серед них оптимізація структури та розмежування відповідальності органів управління з питань цивільного захисту, розроблення програм адаптації населення до змін клімату, формування системи екологічного страхування, удосконалення правового забезпечення природної безпеки, створення нормативно-правової бази для ефективної реалізації Рамкової конвенції ООН про зміну клімату тощо. Вважаємо, це – теми для окремої розмови. Тож запрошуємо дослідників-екологів до вироблення пропозицій і з цих питань.

Стаття надійшла до редколегії 03.06.2010 р.

УДК 343.843(477)

Є.С. Назимко

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ДЕПЕНАЛІЗАЦІЇ З КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЮ ГАЛУЗЗЮ ПЕНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У запропонованій статті розглядаються окремі питання взаємозв'язку депеналізації з кримінально-виконавчою галуззю пенальної політики України. Наголошується на тому, що ефективність застосування депеналізації залежить від якості розроблення інших заходів пенальної політики України.

Ключові слова: пенальна політика, депеналізація, прогресивна система відбування покарання.

В предложенной статье рассматриваются отдельные вопросы взаимосвязи депенализации из криминально исполнительный отраслью пенальной политики Украины. Отмечается на том, что эффективность применения депенализации зависит от качества разработки других мероприятий пенальной политики Украины.

Ключевые слова: пенальна політика, депеналізація, прогресивная система отбывания наказания.

In the offered article the separate questions of intercommunication of depenalization are examined from criminally executive by industry of penal policy of Ukraine. It is marked on that efficiency of application of depenalization depends on quality of development of other measures of penal policy of Ukraine.

Key words: penal policy, depenalization, progressive system of serving of punishment.